

ŽIVOTNÍ JUBILEUM PROF. JIŘÍHO RUPRICH A

Prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc. se narodil 24. července 1954 v Šumperku, většinu svého života však prožil v Brně.

Po maturitě na Střední zemědělské škole v Kloboukách u Brna začal v roce 1973 studovat na Vysoké škole veterinární v Brně (VŠV) obor všeobecné veterinární lékařství. Během studia projevil svůj zájem o problematiku farmakologie a toxikologie, ale i patologické fyziologie. Doktorem veterinární medicíny (MVDr.) se stal v roce 1979. V letech 1979–1985 pracoval jako doktorand – asistent na Katedře farmakologie a toxikologie, kde se pod vedením prof. Aloise Piskače zabýval problematikou toxikologie především se zaměřením na diagnostiku mykotoxinů. S podporou týmu radiobiologie MÚ AV v Praze, vedeném doc. Verešem, vyvinul např. přímé radioimunologické stanovení (RIA metody) aflatoxinu M1. Díky této metodě byla v Košicích vyráběna diagnostická souprava.

V letech 1985–1992 pracoval jako vědecký pracovník toxikologie v Centru hygieny potravinových řetězců v Brně, Institutu hygieny a epidemiologie (dnes Státním zdravotním ústavu) pod vedením prof. Zdeňka Matyáše. V té době se podílel na zavádění metodologie HACCP v rámci ČR, ale dále rozvíjel téma mykotoxinů. V roce 1988 získal titul kandidáta věd (CSc.) v oboru toxikologie.

Od roku 1992, až dosud, pracuje jako vedoucí Centra hygieny potravinových řetězců SZÚ (od roku 2008 přejmenovaného na Centrum zdraví, výživy a potravin). Absolvoval zdravotnickou atestaci a registroval se na pozici samostatného zdravotnického pracovníka ve dvou oborech, ochrana veřejného zdraví a laboratorní metody.

Docentem veterinární toxikologie a ekologie na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně (VFU) se stal v roce 1998. Titul profesora v oboru hygieny a technologie potravin VFU Brno mu byl udělen v roce 2012. Dlouhou dobu se také věnuje pedagogické činnosti, především v rámci Fakulty veterinární hygieny a ekologie. Od výuky toxikologie přešel na výuku předmětu „Výživa člověka“. Tento široký odborný záběr využívá i při výuce pracovníků hygienické služby, ale i na jiných univerzitách v ČR.

Jeho odborná vědecká činnost je velmi bohatá. Svě vědomosti a zkušenosti získával a nadále uplatňuje na národní i mezinárodní úrovni. Měl možnost doplnit si znalosti zejména v Nizozemí a USA v rámci řady pobytů.

Jako vědecký pracovník pracoval na tématech, která se týkala hlavně metodologie hodnocení dietární expozice a zdravotního rizika se zaměřením na celou řadu chemických látek, od průmyslových kontaminantů, přes pesticidy a přírodní toxiny, až po anorganické látky. Je držitelem Osvědčení o autorizaci v oblasti Hodnocení zdravotních rizik expozice chemickým látkám a biologickým agens v potravinách a pokrmích podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Je duchovním otcem, tvůrcem a garantem subprojektu „Monitoring dietární expozice chemickým látkám“ („Total Diet Study“) s nadnárodním přesahem, který je realizován v rámci projektu „Monitoring zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí“. Zde aplikoval a nadále rozvíjí metodologii hodnocení zdravotního rizika s využitím pravděpodobnostního modelování a charakterizace zdravotních rizik, expozice kon-

taminantům a živinám v potravinách pro jednotlivé populační skupiny z hlediska věku a pohlaví tzn. od dětí až po seniory. Zorganizoval první národní studii individuální spotřeby potravin v ČR (SISP04), založil systém sběru dat o obsahu chemických látek v potravinách pro hodnocení zdravotních rizik (DATEX CZ).

Je řešitelem řady národních a zejména mezinárodních výzkumných projektů. Většina z nich je zaměřena na metodologii nutriční epidemiologie a hodnocení zdravotního rizika. V současnosti se např. jedná o projekty udržitelnosti produkce potravin a výživy (SUSFANS) a hodnocení rizik mixtur chemických látek (EuroMIX) v rámci programu EU pro výzkum a inovace, Horizon 2020.

Prof. Ruprich je autorem více než 600 různých publikací. Jeho práce byly citovány více než 1 500krát a jeho Hirschův index (WoK) dosahuje hodnoty 15. Je autorem celé řady přednášek na tuzemských a zahraničních konferencích a kongresech. Pravidelně informuje širší veřejnost populárně naučnou formou o výsledcích práce Centra na webu SZÚ.

Svými rozsáhlými znalostmi vždy pomáhal zvyšovat odbornou a vědeckou úroveň pracoviště. Obdivuhodná je jeho dlouholetá práce předsedy ve Vědeckém výboru pro potraviny, v rámci něhož vznikly stále platné odborné materiály. Je členem Vědecké rady FVHE VFU Brno a Vědecké rady SZÚ.

Z hlediska mezinárodního působení a ocenění je významná jeho dlouhodobá činnost v EU. Byl u založení Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA), působil v panelu pro kontaminanty (CONTAM) a 8 roků byl členem „management boardu“ této vrcholné veřejné organizace v EU. Angažoval se ale i ve WHO (GEMS FOOD) a OECD. V současné době byl zvolen do rady ředitelů International Life Sciences Institute (ILSI Europe). Díky funkcím v těchto organizacích měl možnost navštívit řadu zemí světa a získat tak dobré srovnání mezi regiony i kontinenty.

Úctyhodný výčet vědeckých úspěchů a zásluh není zdaleka úplný, podívejme se také na jubilantovy další zájmy. Patří mezi ně i zahrádničení a zájem o gastronomii. Jako profesor se v letech 2016–2017 na ŠS Charbulova v Brně „rekvalifikoval“ na kuchaře se zaměřením na teplé pokrmy, minutky a studené pokrmy. Novou znalost uplatňuje nejen ve výuce, ale i při řešení odborných témat souvisejících výživou a často i v komunikacích s veřejnými médii.

Prof. Ruprich je nejen náročným a spravedlivým vedoucím, spolehlivým a přátelským spolupracovníkem, ale i vítaným společníkem a partnerem pro diskuse plné nejen odborných a vědeckých témat, ale také dalších zajímavých aktuálních témat, které hýbou světem.

Milý Jirko, chceme Ti, za celý kolektiv Centra, přátele a známé, k Tvému významnému životnímu jubileu popřát do dalších let hlavně pohodu, zdraví, duševní svěžest, dobrou fyzickou kondici, spokojenost a alespoň trochu štěstí. Jsme rádi a je nám ctí, že jsme měli a máme možnost s Tebou a pod Tvým vedením dlouhá léta pracovat.

Vladimír Ostrý a Irena Řebůrková